

INF1000 – Uke 3

Forgreininger, løkker og arrayer

1

Oversikt

- Litt repetisjon
- Blokker og forgreininger
 - if-setninger
 - if-else-setninger
 - switch-setninger
- Løkker
 - while-løkker
 - do-while-løkker
 - for-løkker
- Arrayer
 - Opprette

2

Uttrykk og presedens

- De fleste uttrykk er korte og enkle


```
int a = b;
String s = t + u;
```
- Dersom det er den minste tvil, bruk parenteser


```
double d = y + (2.0 * z);
```
- Dere vil gjøre det bra på eksamen selv om dere ikke kan hver minste detalj om uttrykk og presedens.

3

Innlesning fra terminal

- Innlesning fra terminal kan gjøres på flere måter i Java. I INF1000 bruker vi pakken easyIO. Du må da skrive i toppen av programmet:


```
import easyIO.*;
```
- Inne i klassen skriver vi følgende før vi kan starte innlesning:


```
In tastatur = new In();
```
- Så kan vi lese inn fra terminal (=tastatur), f.eks. et heltall:


```
int radius;
System.out.print("Oppgi radiusen: ");
radius = tastatur.inInt();
```

4

Eksempel

Vi importerer pakken easyIO.

```
import easyIO.*;
```

Vi oppretter en verktøykasse for lesing fra terminal og lager en variabel tast som blir vårt håndtak til denne verktøykassen.

```
class LesFraTerminal {
    public static void main (String [] args) {
        In tast = new In();
        System.out.print("Skriv et heltall: ");

        int k = tast.inInt();

        System.out.println("Du skrev: " + k);
    }
}
```

I verktøykassen ligger det bl.a. en metode for å lese et heltall fra terminalen.

5

Resultat

```
$ javac LesFraTerminal.java
$ java LesFraTerminal
Skriv et heltall: 123
Du skrev: 123
$
```

Sammenlikning – String

- En String er ikke en basistype, men et objekt.
 - Mer om objekter siden.
- Vi må bruke en egen funksjon for å sammenlikne en String med en annen


```
enString.equals(enAnnenString);
```
- For eksempel


```
"ja".equals(svar);
```

7

Sammenlikning – String

```
class SammenlikneTekst {
    public static void main (String[] args) {
        String ikkeNoe;
        String noe = "noe";

        boolean erSann = "noe".equals(noe);

        boolean erIkkeSann = "noeannet".equals(noe);

        //boolean girFeil1 = noe.equals(ikkeNoe);
        //boolean girFeil2 = ikkeNoe.equals("noeannet");

        System.out.println("erSann=" + erSann);
        System.out.println("erIkkeSann=" + erIkkeSann);
    }
}
```

Er en String et objekt?

8

Blokker

- En **programblokk** er en samling med programsetninger omsluttet av krøllparenteser
- Setningene i main-metoden ligger for eksempel inne i en blokk
- Blokker kan **nøstes** inne i hverandre, slik at vi kan ha blokker inne i blokker
- En variabel som er deklartert inne i en blokk er kun definert ("synlig") fra stedet den er deklartert til slutten av blokken. Vi kaller det **skopet** til variabelen.

9

Skop – Lovlig eksempel

```
class SkopLovlig {
    public static void main(String args[]){
        int k = 15;
        {
            int n = 10;
            System.out.println(k + n);
        }
        // Her er ikke n definert
        System.out.println(k);
    }
}
```

10

Skop – Ikke lovlig eksempel

```
class SkopIkkeLovlig {
    public static void main(String args[]){
        int k = 15;
        {
            int n = 10;
            int k = 200; // Ikke lov.
            // k er allerede
            // definert.
        }
    }
}
```

11

Skop – Ikke lovlig eksempel

```
$ javac SkopIkkeLovlig.java
SkopIkkeLovlig.java:6: k is already defined in
    main(java.lang.String[])
        int k = 200; // Ikke lov.
            ^
1 error
$
```

12

Programmer med forgreninger

- En svært nyttig programmeringsteknikk er å bruke forgreninger, dvs forskjellige instruksjoner utføres i ulike situasjoner.

- Vi kan få til dette med en **if-setning** (pseudokode):

```

if (logisk uttrykk)
{
    <setninger>
}
else
{
    <setninger>
}

```

et uttrykk som enten er true eller false, f.eks. $x < y$

Den første blokken (og bare den) blir utført hvis det logiske uttrykket er sant (true)

Den andre blokken (og bare den) blir utført hvis det logiske uttrykket er usant (false)

- Eksempel:

```

if (x > 0) {
    System.out.println("Tallet er positivt");
} else {
    System.out.println("Tallet er ikke positivt");
}

```

13

Varianter av if-setninger

- else-delen kan utelates:

```
if (pris > 1500) {System.out.println("For dyrt"); }
```
- Klammene også (hvis vi bare har én setning)

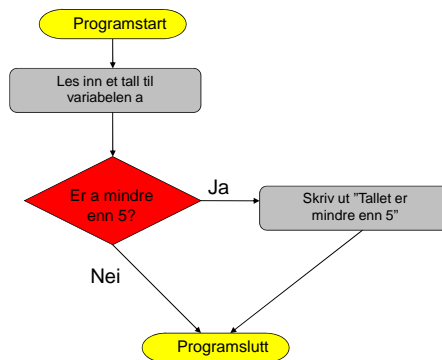
```
if (pris > 1500) System.out.println("For dyrt");
```
- Vi kan legge if-setninger inni if-setninger:

```
if (lønn < 400000) {
    if (ferieuker < 8) {
        System.out.println("Ikke søk på jobben");
    }
}
```
- Vi kan lage sammensatte if-setninger:

```
if (a < 10) { // a ikke er positivt heltall
    System.out.println("Ett siffer");
} else if (a < 100) {
    System.out.println("To siffer");
} else {
    System.out.println("Mer enn to siffer");
}
```

14

Flytdiagram

15

Flytdiagram implementert

```

import easyIO.*;
class LesTall {
    public static void main(String args[]){
        In tastatur = new In();
        int a = tastatur.inInt();
        if(a<5){
            System.out.println(
                "Tallet er mindre enn 5");
        }
    }
}

```

16

Hvem av er høyest?

```
import easyIO.*;
class Hoyde {
    public static void main (String[] args) {
        In tastatur = new In();
        double hoyde1, hoyde2;
        System.out.print("Høyden til Per: ");
        hoyde1 = tastatur.inDouble();
        System.out.print("Høyden til Kari: ");
        hoyde2 = tastatur.inDouble();

        if (hoyde1 > hoyde2) {
            System.out.println("Per er høyere enn Kari");
        } else {
            System.out.println("Per er ikke høyere enn Kari");
        }
    }
}
```

Eksempel: Body Mass Index

Oppgave:

Body Mass Index (BMI) er et mål som kan regnes ut fra høyden og vekten til en person. Ifølge verdens helseorganisasjon (WHO)¹ :

BMI	Vektstatus
Under 18.5	Undervekt
18.5 – 24.9	Normal vekt
25.0 – 29.9	Overvekt
30.0 eller høyere	Fedme

Vi skal lage et program som beregner BMI ut fra høyde og vekt og gir melding om hvilken vektstatus (se tabellen) det tilsvarer.

¹Se http://www.who.int/hpr/NPH/docs/gs_obesity.pdf

18

Hvordan løse oppgaver

- Bestem programmets oppførsel sett utenfra:**
 - Hva skal være inndata (input) til programmet?
 - Hvordan skal programmet få tak i inndataene?
 - Hva skal være utdata (output) fra programmet?
 - Hvordan skal utdataene presenteres for brukeren?
- Avgjør hvordan du skal transformere inndata til utdata:**
 - Hvordan skal inn- og utdata representeres (lagres) i programmet?
 - Reduser transformasjonen inndata -> utdata til en sekvens av trinn hvor hvert trinn gjør en enkel ting med dataene og hvor hvert trinn er enkelt å programmere.
- Skriv programkode (og test løsningen).**

19

Inndata og utdata

- Inndata:**
 - Personens **høyde** (i m)
 - Personens **vekt** (i kg)
 - Leses fra terminal
- Utdata:**
 - BMI**
 - Skrives ut på skjerm, sammen med en av beskjedene
 - Undervekt** (hvis BMI <= 18.4)
 - Normal vekt** (hvis 18.5 <= BMI <= 24.9)
 - Overvekt** (hvis 25.0 <= BMI <= 29.9)
 - Fedme** (hvis BMI >= 30.0)

20

Transformere inndata til utdata

- Vi må kjenne formelen for å regne ut BMI. La

vekt = personens vekt i kg

høyde = personens høyde i m

- Da er

BMI = vekt / (høyde*høyde)

21

Ferdig program

```
import easyIO.*;
class BodyMassIndex {
    public static void main (String[] args) {
        In tast = new In();
        System.out.println("Vekt (i kg): ");
        double vekt = tast.inDouble();
        System.out.println("Høyde (i cm): ");
        double høyde = tast.inDouble()/100;
        double bmi = vekt / (høyde * høyde);
        System.out.println("BMI = " + bmi);

        if (bmi <= 18.4) {
            System.out.println("Vektstatus: undervekt");
        } else if (bmi <= 24.9) {
            System.out.println("Vektstatus: normalvekt");
        } else if (bmi <= 29.9) {
            System.out.println("Vektstatus: overvekt");
        } else {
            System.out.println("Vektstatus: fedme");
        }
    }
}
```

22

Alternativ til if-else: switch

- En sammensetning av flere if-setninger kan i noen tilfeller erstattes med en switch-setning:

```
switch (uttrykk) {
    case verdil:
        <instruksjoner>
        break;
    ....
    case verdiN:
        <instruksjoner>
        break;
    default:
        <instruksjoner>
}
```

23

Alternativ til if-else – switch

- <uttrykk> må være av typene **int**, **byte**, **short** eller **char**
- Verdiene <verdi 1>, <verdi 2>, ... <verdi n> må være **konstanter**
 - Konstanter er verdier som ikke kan endres. Altså kan de ikke være variabler eller uttrykk
- Uttrykket regnes ut og utførelsen fortsetter ved den verdien som er lik resultatet
- Det letes etter et treff ovenfra og nedover.
- Når det finnes et treff utføres setningene frem til **break**: Etter break er man ferdig med switch-setningen
 - Vær obs på at dersom det ikke står **break** vil utførelsen fortsette gjennom neste **case**
 - Bruk alltid(?) **break** med mindre det finnes en virkelig god grunn
- Dersom det ikke finnes noen match vil setningene etter **default** utføres
- Dersom man forsøker å bruke samme verdi flere ganger gir det kompilingsfeil

24

Eksempel

```

class BrukAvSwitch {
    public static void main (String [] args) {
        char c = 'x';
        switch(c) {
            case 'a':
                System.out.println("Tegnet var en a");
                break;
            case 'b':
                System.out.println("Tegnet var en b");
                break;
            default :
                System.out.println(
                    "Tegnet var ikke a eller b");
        }
    }
}

```

25

Oppgave 1 Hva skriver programmet ut?

```

class IfTest {
    public static void main (String [] args) {
        double x = -0.5;
        double y = 0.5;
        if (1/2 > 0) {
            System.out.println("A");
        }
        if ((int) x == (int) y) {
            System.out.println("B");
        }
        if (x < y) {
            if (x < 0) {
                if (y < 0) {
                    System.out.println("C");
                }
            } else {
                System.out.println("D");
            }
        }
    }
}

```

26

Oppgave 1

```

$ javac IfTest.java
$ java IfTest
B

```

27

Oppgave 3

- Hva skriver programmet ut hvis input er 2?
- Hva skriver programmet ut hvis input er 4?

```

import easyIO.*;
class SwitchFallThrough {
    public static void main (String [] args) {
        In skrivHer = new In();
        int x = skrivHer.inInt();
        switch(x) {
            case 1:
                System.out.println("Tallet er lik 1");
            case 2:
                System.out.println("Tallet er mindre eller lik 2");
            case 3:
                System.out.println("Tallet er mindre eller lik 3");
                // Denne gjør at default ikke utføres etter 3.
                break;
            default :
                System.out.println("Tallet er mindre enn 3");
        }
    }
}

```

while-løkker

- Vi kan utføre en blokk med setninger flere ganger ved hjelp av en while-løkke

```
while (<logisk uttrykk>) {
  <setning 1;>
  <setning 2;>
  .....
  <setning n;>
}
```

- Hvis det logiske uttrykket er sant, utføres setningene i while-løkka.
- Dette gjentas inntil det logiske uttrykket er usant. Da avsluttes løkka.

29

Eksempel

```
class SkrivLinjer {
  public static void main (String [] args) {
    int k = 1;
    while (k <= 5) {
      System.out.println(
        "Nå har k verdien " + k);
      k = k + 1;
    }
    System.out.println("Nå er k lik " + k);
  }
}
```

30

Kjøring

```
$ java SkrivLinjer
Nå har k verdien 1
Nå har k verdien 2
Nå har k verdien 3
Nå har k verdien 4
Nå har k verdien 5
Nå er k lik 6
$
```

31

Oppgave 4

Hva skriver programmet ut?

```
class LokkeTest {
  public static void main (String [] args) {
    int k = 3;
    while (k > 0) {
      System.out.print("Nå er k = ");
      System.out.println(k);
      k = k - 1;
    }
  }
}
```

32

Kompilering og kjøring

```
$ javac LokkeTest.java
$ java LokkeTest
Nå er k = 3
Nå er k = 2
Nå er k = 1
$
```

33

Oppgave 5

Hva skriver programmet ut?

```
class WhileIJ {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 1;
        int j = 6;
        while (i < j) {
            System.out.println("i = " + i);
            System.out.println("j = " + j);
            System.out.println();
            i = i + 1;
            j = j - 1;
        }

        System.out.println("i = " + i);
        System.out.println("j = " + j);
    }
}
```

34

Kompilering og kjøring

```
$ javac WhileIJ.java
$ java WhileIJ
i = 1
j = 6

i = 2
j = 5

i = 3
j = 4

i = 4
j = 3
$
```

35

Eksempel – Innlesning med sjekk

- Lag et program som leser et heltall mellom 1 og 100 fra terminal.
- Hvis det innleste tallet ikke ligger i det lovlige intervallet, skal programmet be om nytt tall.
- Dette gjentas inntil brukeren skriver et lovlig tall.
- Skriv til slutt ut en tekst som inneholder tallet.

36

Variant av while – do-while

- Formen på en do-while løkke:

```
do {
  <setning 1;>
  <setning 2;>
  .....
  <setning n;>
} while (<logisk uttrykk>);
```

- Noen foretrekker denne fremfor while-løkker når løkke-innmaten alltid skal utføres minst en gang.

41

for-løkker

- En annen måte å få utført en instruksjon (eller blokk) mange ganger er ved hjelp av en **for-løkke**:

```
for (<initialisering>; <betingelse>; <oppdatering>){
  <setning 1;>
  <setning 2;>
  ....
  <setning n;>
}
```

42

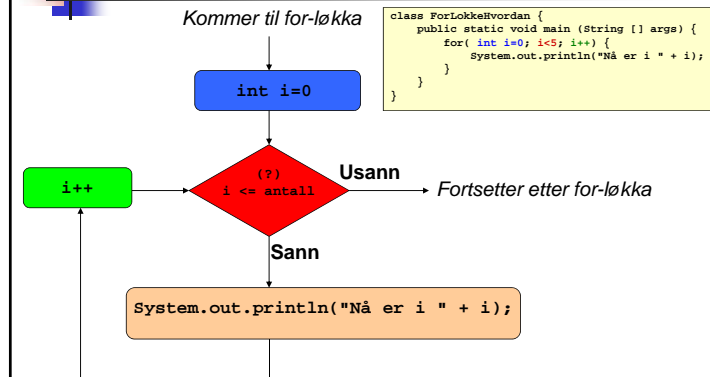
Eksempel på for-løkke

```
class ForLokkeHvordan {
  public static void main (String [] args) {
    for( int i=0; i<5; i++) {
      System.out.println("Nå er i " + i);
    }
  }
}
```

Initialisering
Oppdatering
Betingelse

```
$ java ForLokkeHvordan
Nå er i 0
Nå er i 1
Nå er i 2
Nå er i 3
Nå er i 4
$
```

Hvordan for-løkka virker

44

Nesting av løkker

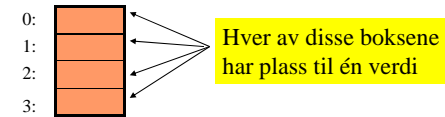
- Det er ofte behov for å neste løkke-setninger inne i hverandre og vi kommer til å se mange eksempler på det etter hvert.
- Man må passe på å bruke forskjellig "tellev variabel" i de forskjellige løkkene.
- I eksemplet er *i* og *j* brukt.

```
class NestetForLokke {
    public static void main (String [] args) {
        for( int i=1; i<=10; i++) {
            for( int j=1; j<=10; j++) {
                int produkt = i * j;
                System.out.println(i + " * " + j + "=" +
                    produkt);
            }
        }
    }
}
```

45

Arrayer

- Hittil har vi sett på variable som kan holde en enkelt verdi:
 - en int-variabel har plass til ett heltall
 - en String-variabel har plass til en enkelt tekststreng
 - osv.
- Arrayer er "variable" som kan holde på mange verdier:
 - en int-array har plass til mange heltall
 - en String-array har plass til mange tekststrenger
 - osv.
- Verdiene som ligger i en array har hver sin posisjon (= indeks): 0, 1, 2, . . . , N-1 hvor N = lengden til arrayen
- En array x med lengde 4 kan tegnes slik:

46

Deklarere og opprette arrayer

- Deklarere en array (gi den et navn):
`<datatype>[] arrayNavn;`
- Opprette en array (sette av plass i hukommelsen):
`arrayNavn = new <datatype>[K];`
- Deklarere og opprette i en operasjon:
`<datatype>[] arrayNavn = new <datatype>[K];`
- Eksempler:
`int[] a = new int[10];`
`double[] x = new double[100];`
`String[] s = new String[1000];`

47

Verdiene i en array

- Anta at vi har deklart og opprettet følgende array:
`int[] tlf = new int[600];`
- For å få tak i de enkelte verdiene i arrayen:
`tlf[0], tlf[1], tlf[2], . . . , tlf[599]`
- For å få tak i lengden på arrayen:
`tlf.length // NB: ingen parenteser til slutt`

48